

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003338

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-08-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дворська Альона Олегівна

2. Alona O. Dvorska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9920-8738

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 20-08-2025

Спеціальність за освітою: Освіта

Місце роботи здобувача: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10100

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14, 14.35

Тема дисертації:

1. Формування громадянської культури майбутніх фахівців авіації
2. Formation of civic culture of future aviation specialists

Реферат:

1. Дисертація присвячена аналізу теоретичних засад та практичних аспектів формування громадянської культури майбутніх фахівців авіації. В сучасних умовах, коли Український народ відстоює свою незалежність, національний суверенітет та територіальну цілісність, прагне до побудови громадянського суспільства та європейської інтеграції, особливої актуальності набуває формування у майбутніх фахівців авіації громадянських якостей, насамперед – патріотизму, національної свідомості, громадянської позиції, відповідальності, розвинутої громадянської культури. У дослідженні проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення теоретичних засад, сутності та змісту громадянської культури. Визначено, що проблема формування громадянської культури досліджувалася в межах кількох напрямків: в контексті розвитку громадянського суспільства; через призму формування громадянськості як однієї з базових особистісних характеристик; в контексті розбудови громадянської освіти і громадянського виховання; у взаємозв'язку з формуванням громадянської компетентності. Визначено та проаналізовано теоретичні підходи формування громадянської культури майбутніх фахівців авіації: аксіологічний, системний, діяльнісний, особистісно

орієнтований, компетентнісний, акмеологічний. Здійснено системний аналіз та узагальнення підходів у філософії, культурології, соціології, психології та педагогіки щодо інтерпретації базових категорій «культура» та «громадянськість». На основі проведеного аналізу, враховуючи підходи до визначення сутності громадянської культури у наукових дослідженнях, громадянську культуру майбутнього фахівця авіації визначено як цілісну, інтегративну особистісну характеристику, яка включає знання, ціннісні орієнтації, громадянські якості, відповідальність, мотиви та установки діяльності у полікультурному соціальному та професійному середовищі, зумовлює розвиток професійної і громадянської позиції та професійної самореалізації. Проведено аналіз змістовних характеристик досліджуваного утворення, проаналізовано зв'язки громадянської культури з іншими професійно-важливими характеристиками майбутнього фахівця авіації: професійною культурою, професійною та громадянською компетентністю, професійною позицією та самореалізацією. Обґрунтовано критерії громадянської культури майбутнього фахівця авіації: професійна самореалізація, професійна позиція, відповідальність. Встановлено, що професійна самореалізація є складним організованим та багатоетапним процесом поступового перетворення професійного потенційного на реальне, що відбувається протягом усього життя особистості. Найбільш значущими особистісними чинниками, що впливають на професійну самореалізацію, є: самоефективність, яка виявляється в умінні ефективно організувати свою професійну діяльність і досягти успіху у взаємодії з людьми; гнучкість поведінки, яку забезпечують ефективна міжособистісна та професійна взаємодія; незадоволеність власною діяльністю, що стимулює розвиток потреби до професійного зростання. Професійна позиція формується у тісному взаємозв'язку з розвитком життєвої та особистісної позиції. Визначено, що професійна позиція майбутнього фахівця авіації – це позиція людини, що самовизначилась у всій повноті своєї професії, яка виражається в його ідейній принциповості, послідовності у відстоюванні своїх поглядів, єдності слова і справи, розглядається як інтегральна характеристика активності особистості. Крім того, професійна позиція – це спосіб реалізації базових цінностей особистості в її взаєминах з іншими, єдність свідомості і діяльності. Обґрунтовано, що громадянська відповідальність майбутнього авіаційного фахівця – невід'ємна складова професійної етики, що передбачає забезпечення безпеки польотів, дотримання високих стандартів ефективності в повітряному просторі, охоплює відповідальне виконання своїх обов'язків, збереження життя та здоров'я пасажирів, відповідальність за надійність та безпеку повітряних суден та повагу до норм та правил авіаційної діяльності. Крім того, відповідальність передбачає етичне та моральне ставлення до своєї професії співробітників, а також готовність відповідати за свої дії перед суспільством. Обґрунтовано комплекс із трьох взаємопов'язаних педагогічних умов ефективного формування громадянської культури майбутніх фахівців авіації: формування громадянської культури майбутнього фахівця авіації засобами розвитку його ціннісних орієнтацій; активізація громадської діяльності майбутніх фахівців авіації; інтенсифікація самоорганізації особистості майбутніх фахівців авіації. Доведено, що формування ціннісних орієнтацій є основоположним компонентом громадянської культури, оскільки саме цінності слугують внутрішнім орієнтиром для прийняття особистістю морально й соціально значущих рішень. Обґрунтовано, що стійка система ціннісних орієнтацій формується в процесі педагогічного впливу, особистісного самовизначення, активної соціалізації та професійного саморозвитку.

2. The thesis is devoted to the analysis of the theoretical foundations and practical aspects of the formation of civic culture of future aviation specialists. In modern conditions, when the Ukrainian people defend their independence, national sovereignty and territorial integrity, strive to build a civil society and European integration, the formation of civil qualities in future aviation specialists, first of all – patriotism, national consciousness, civic position, responsibility, developed civic culture, becomes particularly relevant. The study analyzes modern scientific approaches to determining the theoretical foundations, essence and content of civic culture. It was determined that the problem of the formation of civic culture was studied within several directions: in the context of the development of civil society; through the prism of the formation of citizenship as one of the basic personal characteristics; in the context of the development of civic education and civic education; in relation to the formation of civic competence. Theoretical approaches to the formation of civil culture of future aviation specialists are identified and analyzed: axiological, systemic, activity, personality-oriented, competence,

acmeological. A systematic analysis and generalization of approaches in philosophy, cultural studies, sociology, psychology and pedagogy regarding the interpretation of the basic categories «culture» and «citizenship» was carried out. On the basis of the analysis, taking into account the approaches to determining the essence of civic culture in scientific research, the civic culture of the future aviation specialist is defined as a holistic, integrative personal characteristic, which includes knowledge, value orientations, responsibility, motives and attitudes of activity in a multicultural social and professional environment, determines the development of professional and civic position and professional self-realization. The substantive characteristics of the studied entity were analyzed, the connections of civic culture with other professionally important characteristics of the future aviation specialist were analyzed: professional culture, professional and civic competence, professional position and self-realization. The criteria of civil culture of the future aviation specialist are substantiated: professional self-realization, professional position, responsibility. It has been established that professional self-realization is a complex, organized and multi-stage process of gradual transformation of professional potential into real, which occurs throughout a person's life. The most significant personal factors affecting professional self-realization are: self-efficacy, which is manifested in the ability to effectively organize one's professional activities and succeed in interacting with people; flexibility of behavior, which is provided by effective interpersonal and professional interaction; dissatisfaction with one's own activities, which stimulates the development of need for professional growth. The professional position is formed in a close relationship with the development of life and personal position. It is determined that the professional position of the future aviation specialist is the position of a person who has self-determined in all the fullness of his profession, which is expressed in his ideological principle, consistency in defending his views, unity of word and deed, is considered as an integral characteristic of personality activity. In addition, the professional position is a way of implementing the basic values of the individual in its relationships with others, the unity of consciousness and activity. It is substantiated that the civic responsibility of a future aviation specialist is an integral part of professional ethics, which provides for ensuring flight safety, compliance with high standards of efficiency in airspace, includes responsible performance of their duties, preservation of the life and health of passengers, responsibility for the reliability and safety of aircraft and respect for the norms and rules of aviation activity. In addition, responsibility implies an ethical and moral attitude to their profession of employees, as well as a willingness to be responsible for their actions before society and the authorities. The complex of three interrelated pedagogical conditions for the effective formation of the civil culture of future aviation specialists is substantiated: the formation of the civil culture of the future aviation specialist by means of developing his value orientations; activation of the social activity of future aviation specialists; intensification of the self-organization of the personality of future aviation specialists.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Дворська А. О. Методологічні підходи до формування громадянської культури майбутніх фахівців авіаційної галузі. Наука і техніка сьогодні. Наукові перспективи. Київ. 2024. №4 (32) С. 588-601. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-4\(32\)-588-601](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-4(32)-588-601)

- 2. Дворська А. О. Формування громадянської культури майбутніх авіаційних фахівців засобами ціннісних орієнтацій. Актуальні питання у сучасній науці. Наукові перспективи. Київ. 2025. №2 (32). С. 820-829. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-2\(32\)-820-829](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-2(32)-820-829)
- 3. Дворська А. О. Проблема розвитку громадянської культури авіаційних фахівців. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. / Ред. кол. : В. Ф. Черкасов, О. А. Біда, Н. І. Штеля та ін. Ужгород-Кропивницький: Видавництво "Код". 2025. Випуск 11. С. 125-129. DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.11.125
- 4. Дворська А. О. 4. Волонтерська діяльність як чинник формування громадянської культури. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2025. № 217. С. 100-103. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-100-103>
- 5. Дворська А. О. Роль національно-патріотичного виховання у формуванні громадянської культури майбутніх фахівців авіації. Суспільство та національні інтереси. Наукові перспективи. № 3 (11). 2025. С. 125 - 133. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3\(11\)-125-133](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-125-133)
- 6. Дворська А. О. Роль діджиталізації у формуванні громадянської культури майбутніх фахівців авіації. Наукові інновації та передові технології. Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». 2025. № 3 (43) 2025. С. 1021- 1029. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3\(43\)-1021-1029](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3(43)-1021-1029)
- 7. Дворська А. О. Взаємозв'язок громадянської культури та академічної доброчесності в авіаційних закладах освіти. Суспільство та національні інтереси. Наукові перспективи. № 5 (13). 2025. С. 111-120. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-5\(13\)-111-120](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-5(13)-111-120)

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: підвищення продуктивності праці

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кравцов Віталій Олександрович

2. Віталій О. Кравцов

Кваліфікація: к.пед.н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4824-2036

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Канішевська Любов Вікторівна
2. Lyubov V. Kanishevska

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4190-1601

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 24592608

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дзюбенко Ірина Анатоліївна
2. Iryna A. Dzubenko

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6409-0074

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова, буд. 2, Умань, Уманський р-н., 20300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тернавська Тетяна Анатоліївна
2. Тетяна А. Тернавська

Кваліфікація: к.пед.н., 13.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9464-3175

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Михайліченко Ігор Володимирович

2. Ігор В. Михайліченко

Кваліфікація: к.пед.н., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2133-5443

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська державна льотна академія

Код за ЄДРПОУ: 45826348

Місцезнаходження: вул. Степана Чобану, 1, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Радул Валерій Вікторович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Радул Валерій Вікторович

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Дворська Альона Олегівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна